

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Odihna.

Ideia mamă, ce reiese din vorba aceasta, este:

Puneți la îndămîna poporului plăceri cinstite; dați-i pe preț mic petreceri de seama lui, ce îl înalță și îl îmbunează, și atunci veți vedea perind sau cel puțin scăzînd cu iuteală slăbiciunile, ce i-se împută atît de amaric.

Ce josnicie să i-se arunce vina că e alcoholic! E drept că poporul nostru cea mai mare parte a anului, decî și a vieții sale, o risipește la birt, ear birtul nu este, nici într'un caz, templul modestiei. Dar ce vreți mă rog? Birtul, până la altă schimbare a vieții noastre economice-sociale, este pentru poporul obosit, cercul în care el povestește, întîlnește prieteni, cîntă din tot sufletul, își varsă focul, ba și citește; el e totodată și așa numitul »magazin de combustibil« unde își înnoiește provizia mașinei sale secate. Se face chef, citeodată strașnic, dar bețiviî sînt dealfel rari și rău văzuți. Ceiace vatămă mintea și strică rînza, nu-î atît cantitatea, cît mai virtos *calitatea* beuturii.

Dar chiar să presupunem că poporul se întrece în beuturi otrăvitoare, ca rachiul și altele, cine e de vină? Trebuie învinovă-

țită cauza, ear nicîdecum efectul acestei cauze. Dece poporul ia drumul birtului? Pentrucă biserica, departe de a-l alipi de ea prin vr'o cuvîntare social-economică, căci astăzi aceasta ar trebui să-î fie scopul, nu-l atrage nici prin vr'una curat bisericească. »Doamne miluește-ne« și, »Părinte binecuvîntă« nu ne ține defel cald în vremile aceste de zbucium și apăsări. Pentrucă teatrul pentru el e prea scump, și acolo aude o limbă păsărească. Ce să plătiască mult și totuși să nu înțeleagă nimic. Pentrucă muzeurî n'are, ba, ca să nu mint, e unul la Sibiu, dar aproape nu-î nimic în el, și pentru mulți e și departe și — închis. Cărțile sînt greu de înțeles, pentru mintea sa mărginită, și sînt prea groase. Lui îi trebuie cărți pe înțelesul său, și ușor de isprăvit, căci cum n'are învățul de răbdare la citit, se obosește iute. Poporul cum-pără, unde găsește fără multă bătae de cap, puțină mîngăiere, însufletire, puțin vis.

De vrem să lovim răul în rădăcinile sale, atunci să-î căutăm poporului o odihnă mai bună și mai frumoasă, în care gîndirea să aibă o parte covîrșitoare, și numai atunci îl vom putea dezlipi de bucuriile josnice ale omenirei.

Făcînd o asemănare între pătura noastră,

așa zisă cultă, și cea pe care coconașii noștri o desprețuesc, nu știu zău care e mai atînsă de slăbiciuni. Trotoarele orașelor mari nu prea sînt presărate cu florile virtuții, și dragostele îndoioase le putem mai curînd afla sub rochia de mătăsă fișăitoare, decît sub cămașa groasă a țărancelor.

Dacă poporul nu-și folosește tot timpul anului pentru muncă roditoare, spre odihnă folositoare, înălțîndu-se în timpul ernei în împărăția minții, e vina sa?

Nu, e vina noastră, a cărturarilor. E o curioasă orbire, ca să puî vina cauzei în sarcina efectului. Să nu se creadă, că cel care a primit învățatură mai multă, a primit-o numai pentru a se întregi pe el singur. Nu, el a primit-o ca să ajute cu ea și pe alții, căci să se știe odată pentru totdeauna, că fericirea »inteligentî« poporului rezidă în poporul însuși. Fiind poporul fără știință, așa dară nenorocit, credeți că »inteligenta« va rămîne nesfîrșit fericită? Nu, si dealfel rescoalele din România au dovedit îndeajuns, că prea marea fericire a unora în paguba altora, zămislește întotdeauna ruina cea mai cumplită.

Până acum d-lor cărturari răspîndit-ați o literatură folositoare și ieftină pe la sate,

Foiță originală.

Bocetele românești

de Dr. Iosif Popovici.

Ursitoare, cari deja la pășirea noastră 'n viață, ne-au presidat bucuriile și necazurile, ele ministrantele fatumului atot puternic, ne torc și ne taie firul vieții în valea aceasta a plîngerii, care nu e decît vecina codrului întunecos al unei împărății necuprînsă de mintea noastră, nevăzută de ochii noștri și neauzită de urechea noastră. În această vale plină de viață, cuprînsă și înțeleasă de puterile noastre intelectuale, se rezboiește fizica și metafizica credinții noastre populare. La o cotitură trufașă a acestei văi zeul creștin restoarnă ursita din mersul ei regulat, cf. Pop Reteganul p. 31 unde »Domnul vrut-a așa« e mai mult o reminiscență din învățăturile religioase, decît o parte organică din sufletul țaranului român. Numai Bulgarii din Balcani cred că moartea copiilor e reclamată de Dzeu și dinșii nu se 'ntristează la moartea copiilor, ci dincontră se veselesc, căci vorba lor: »ide dar za boga«, merge în dar lui Dzeu, și acolo le va apăra interesele lor. Nu știu dacă se vor gîndi așa și Bulgăroaicele, cel puțin Românele nu segîndesc așa. E drept că bărbații nici la noi, adecă la Români, până 's tineri, nu se prea vaită, avînd speranța că per-

derea va fi înlocuită prin alte vieți; măicuțele însă sînt desigur atînsă neplăcut de orșice pierdere. Ursitoare!) române nu sînt decît tot aceleași divinități, numite la Greci *Moirai* și la Romani *Parcae*. Atît la Greci cît și la Romani ele au fost trei; la Romani însă numărul lor, deși trei e cel mai obicinuit, totuși nu e stabil, căci basmele române cunosc adesea mai multe ursitoare. La Greci se numiau: *Clotho*—torcătoare, dela *klothēi to gnema*—toarce firul, *Lachesis*—ursitoare și *Atropos*—neclintita sau toarce firul, cum a fost mai sus, *kalumoirā*—norocul și *kakumoirā*—nenorocul. *Parca* — *Nona* — *Decuma*, sau *Nona* — *Decuma* și *Morta*, au ajuns la Români: *Ursitoarea* — *Soartea* — *Moartea*. Aceste zeițe se numesc la vecinii noștri, la Bulgari: *Naracînice* pron. naracînite dela *narekon* (transcriu în lipsa semnelor grafice bulg.) vorbesc, rostesc ceva asupra cuiva, la Sirbi *Usude*, *Sujenice* pron. sufenite dela *usuditi vbulg. osinditi* rom. a osîndi, serb. însemnează a judeca, la Sloveni *Rodjenice* pron. rodjenite, dela *roditi*—a naște cf. lat. *parcae*, la Ruși tot din acest verb, forma condiționată de dif. legî fonetice: *Rozdanice* pron. rojdanițe. La frații noștri Neolatini avem formele: *Fées*, *fate* și *fadas*.²⁾

Din aceste trei ursitoare, *moartea*³⁾ e cea mai crudă și cea mai tirană, *atropos*—neclintita Grecilor. Numele ei e latin. Funcțiunea ei, deși neplăcută, reprezintă însă totuși un scop biologic

latent; în natură orce moarte e începutul unei vieți. Și dînsaa încă are inimă miloasă. În poveștile române și străine botează copii săraci, le dă puteri latente și de multeori nu se supune voinței lui Fatum, Zeus, Chronion, ori Dzeul creștin. Deaicî în poveștile noastre ea e mai departe decît Dzeu, care îngăduie să fie sărac și bogați, ostași și 'mpărași etc., adecă contraste, căci ea în bocete nu face nicîo deosebire în lume, fiindcă așa e natura funcțiunei ei. Dînsa e reprezentată în închipuirea basmelor noastre, cînd ca o *femea naltă și uscată și cu o coasă pe umere* în *Îndărătnicul de Moldovean*, cînd ca o *babă bătrînă*, în moartea ca cumetră, de Sbiera, acuși e chioară, acuși e închisă într'un tron vechiu, sau o cămară, acuși păzește o fîntînă cu apă de leac, întogmai ca bălaurii din poveste, și numai odată avem o prezentare a ei de tot curioasă:

C'ai prins arcu de mănunchi
M'ai săgetat prin rărunchi.

Pop Reteganul p. 54.

vasăzică moartea cu arc ca și Eros-Amor din lumea clasică. Deobicei însă moartea, după închipuirea noastră, cosește.

¹⁾ Vezi S. Fl. Marian, *Nașterea la Români*, Buc. 1892 p. 149—160 și L. Șăineanu, *Basmele române*, Buc. 1895 p. 144.

²⁾ Vezi L. Șăineanu, op. cit. p. 871 și 872.

³⁾ sf. L. Șăineanu, *Basmele române*, Buc. 1895 p. 880—910

cîte bibliotecii populare fundat-ați, cîte conferințe populare ținut-ați, cîte societăți culturale?

Le puteți număra pe degete, așa sînt de multe, nu-i așa?

Așadară dacă poporul nostru duce în timp de odihnă o viață ca urșii, sau cel mult una într-o amorțeală duhoroasă de rachiou otrăvitor, vă îngroziți?

Dar e nepăsarea D-voastră, dlor cărturari, de care vă îngroziți!

(București)

Traian Țăranu

Despre somn și vis.

Somnul e o stare de repaus a întreg organismului. Aceasta o dovedesc toate scrutățile fiziologice și fizice; prin urmare somnul e o stare de repaus, în care sînt numai micșorate toate funcționările trupesti și sufletești.

Să vedem înainte de toate prin ce schimbări trece corpul nostru.

Mușchii se molesesc. La început ședem întinși în pat, după aceea trupul se înconvoaie și capul se apleacă înainte, pentru că se slăbesc mușchii gîtului. Respirăm și mai lin și mai adînc, cînd funcționarea inimii se micșorează.

Aerul expirat în somn conține mai puțin acid carbonic, decît cel de peste zi; aceasta e o dovadă că și oxidația e micșorată. Dacă oxidația e micșorată atunci și temperatura corpului scade cu 1/2 grad, deaceia e de lipsă să ne acoperim corpul spre a ne feri de receli.

În viața de toate zilele vorbim că unii au somn mai ușor, alții mai greu; aceasta înseamnă, că unul primește mai ușor iritațiunile și deaceia mai ușor se deșteaptă decît altul. Asemenea putem observa la unul și același om, că dimineața se deșteaptă mai iute din somn decît noaptea. Prin urmare cu cît e mai puternică iritația trebuitoare pentru deșteptare, cu atîta dormim mai adînc. De multeori credem că cauza adevărată a somnului e oboseala. Cînd puterea organismului s'a slăbit, urmează somnul, avînd în decursul odihnirei să ne reculegem. Încotră acestor presupunerii sînt o mulțime de experiențe. Ceii mai mulți oameni după o muncă grea,

nu pot adormi îndată. Dacă muncim cu mintea, nu ne vine îndată somnul, pentru că funcționarea creierului nu se liniștește îndată, tot așa nu poate adormi îndată și acela ce munceste trupest, pentru că oboseala și neliniștea trupestă îl reține de a adormi. Neliniștirile sufletești împiedecă somnul. În copilărie, cu ocazia ajunului de Crăciun, cari dintre noi nu au stat deștepti, ciasuri întregi, și de-am adormit totuși ne-am deșteptat mai în fiecare minută și am întreat, n'a bătut ciasul spre a începe colinda? Dovadă, că somnul depinde de la funcționarea psihică (sufletească), și pînă cînd aceasta e proaspătă și vioae, pînă atunci nu poate fi vorba de somn.

Conștiința se poate continua în somn ca — vis.

Omului îi stă la dispoziție mijloace spre a judeca, că în oarecare minut dat fost-a oare la conștiință, și acest mijloc e că își aduce aminte de evenimentele petrecute. Dar aceasta ne înșală. Cunoaștem cazurile „conștiinței duble” în cari individul devine în „eu”, după un timp mai scurt sau mai îndelungat își însușește cu totul alt caracter, alt talent și alte obiceiuri. O astfel de stare poate dura luni întregi, individul se poartă cuminte ca și oricare altul; însă după ce i-a trecut paroxismul (atacul) și și-a recăstigat vechiul „eu”, nu-și mai aduce aminte de cele întimplute. Își uită de cele vorbite, cum și de alte multe evenimente. — Din acestea vedem că starea de inconștientă nu dovedește că am fi fost în acel anumit timp la conștiință.

Se naște întrebarea că oare visăm și cînd dormim mai adînc? Starea omului care doarme adînc e în contra acestei presupunerii, deoarece zace liniștit fără să tradeze cel mai mic semn al conștiinței. Deaceia nu e eschis că totuși visează; măcar că mușchii îi sînt peralizați, dar funcționarea sufletească totuși e posibilă, fără să vedem vreun semn. Cel puțin aceasta nu e probabil. Pentru că deoparte iritațiunile puternice pot produce mișcări, de altă parte omul dormind adînc, cînd se deșteaptă nu-și aduce aminte de cele ce a visat. Psihologul german *Weygandt*, care visa adeseori, își aducea aminte de cele ce a visat. El a experimentat aceasta la persoana lui proprie; dacă îl deșteptau atunci cînd dormia adînc, nici nu-și mai aducea

aminte de cele ce a visat. Deaceia se presupune, că omul nu visează cînd doarme adînc (greu). Mai departe, a voit a dezlega aceasta întrebare prin aceia, că au examinat de există ori nu vre-o proporție hotărîită între desimea visurilor și între somnul adînc. *Heerwagen*, psihologul german, a trimis mai cu seamă în Germania coale cu întrebări, și din răspunsurile primite a ajuns la concluzia, că:

„Cu cît dormim mai deștepti, cu atîta visăm mai des”.

„Femeile dorm mai deștepte decît bărbații, și visează mai des”.

„Visul femeilor e mai vioi și în general al acelora, cari visează mai des”.

„Cu cît visează cineva mai adeseori, cu atîta mai ușor își aduce aminte de ce a visat”.

Din acestea urmează, că ceice dorm mai ușor, visează mai adeseori și mai vioi, decît aceia cari dorm adînc. Dacă stă asta, atunci putem presupune că visăm mai cu seamă atunci cînd dormim deștepti, îndată după ce am adormit seara și dimineața, înainte de a ne deștepta. Întotdeauna visăm după ce ne-am deșteptat, dar nu ne aducem aminte de cele ce am visat, pentru că atenția în momentul deșteptării nu se concentrează în vis, ci e legată de alte imagini.

Mîncînd din aceste presupunerii, înțelegem legea lui *Heerwagen*, după care cu înaintarea etății înaintează și somnul și visurile.

Cu înaintarea etății mai ușor uităm ce am visat, pentru că ne preocupă lucrul de toate zilele. E însă probabil, că visurile sînt tot așa de dese ca și n tinerete.

Dr. I. Fometescu

IGIENĂ.

— Despre locuință. —

de

Dr. Gheorghe Crăniceanu.

Rău este și obiceiul de a usca în camera de locuit hainele plouate, opincele și obelele ude. Oale cu flori nu prea are Românul multe, dar să se știe că mulțimea lor face aerul camerei stricacios sănătății.

24) Cu privire la ușa, țăranul știe că nu este bine a fi spre nord, de unde vin vînturile reci. Ușa din casă spre tindă e bine ca să fie

Evoluția și Creațiunea

— Reflexii —

de AUREL POPOVICI.

Cei cu materia moartă? Cum s'a pornit? Nu-și aduce aminte dl Vladimirescu că în fizică e statorit, că „fieștecare corp rămîne în stadiul de odihnă, pînăcînd — în urma vreunei influințe externe — e silit a-și părăsi poziția?” (legea primă a inerției). Dar să mai vedem cum s'au putut condensa gazurile cele împrăștiate în univers, cînd tot fizică arată și expresiunea gazurilor*), oare se mai poate admite o coeziune între atomii extrem de împrăștiati? ...

A nega legile fizice, înseamnă a nega mecanica; negînd mecanica, usurpăm baza științelor naturale moderne.

Gazurile acestea trebuiau să se condenseze, căci altfel ce-a făcut Laplace? Dar dl V. zice că în globul acela imens s'au format rînd pe rînd simburii cu putere atractivă colosală... Așadară

*) Știința naturală modernă zice că: „numai materia din care se compune sistemul nostru solar, pînă la planeta Uran a trebuit să fie disolvată astfel încît un gram (6.06 gr. = cît o boabă de grîu) să fie fost împărțit în 80.000 părți, și fiecare pîrticea din acestea să fie fost mărunțită în 1.000.000 de pîrticele, și fiecare din pîrticelele aceste ar fi trebuit să umple spațiul unui mil geografic cubic, ca să umple golul din globul sistemului nostru solar, în a cărui periferie își are cursul planeta Uran”.

totuși... s'au putut prinde atomii extrem de resfirati?! Bun!

Cine a dat legea aceasta? Se ține asta de însușirea necezară a materiei? Dacă nu; ce lipsă a fost de ea?... spre a putea scrie astăzi despre evoluție în „Progresul”?!...

Fără D-zeu nu ne putem lămuri. Să vedem însă mai departe.

E știut că globul gazos a lui Laplace, în stadiul prim, n'a conținut nicîcîta căldură.**) Așadară temperatura acelor gazuri fluido-aerice au stat sub zero absolut (C. — 273, zice fizica.**)

Cum se împacă decî elementele constitutive ale tuturor corpurilor existente de azi — în stare fluido-gazoasă, — cu temperatura de C. — 283, cînd știm că starea fluido-gazoasă e rezultanta căldurii.***)

Așadară pe lîngă o temperatură de C. — 273, alfa hipotezei, existența chaosului fluido-aeric, nu se poate explica din materie; dar să trecem și peste asta.

*) Căldura s'a produs prin funcțiuni chimice în urma condensării atomilor.

**) Frig la noi pe pămînt nu există decît numai în senz relativ. Și frigul cel mai mare posibil la noi astăzi, e numai căldură scăzută.

***) Sînt corpuri solide, cari numai pe lîngă o temperatură foarte ridicată devin fluide; și totuși aceste corpuri (elementele lor) sub zero absolut, au fost aerice; aerice la o temperatură în care și gazurile noastre stabile devin solide. Interesant.

Știm earăși din fizică că puterea gravitațiunii efeptuește mișcare în corp în linie dreaptă. Cum se face dară că masa aceasta de atomi (legea gravitațiunii) a luat calea rotațiunii în jurul osiei sale, cînd știm earăși, din fizică, că pentru a se produce în masă o astfel de rotațiune, trebuie să mai întrevină și o altă putere, care să influințeze asupra primei rezultante în unghiu drept. Dacă în materia primă a existat puterea gravitațiunii, n'a putut exista și puterea aceasta opusă?!

Așadară nici rotațiunea în jurul osiei nu se poate explica din materie. Și dacă totuși vedem că lucrul așa a trebuit să se întimple, a trebuit să întrevină o altă putere rațională, pe care religia și filosofia o numește: *Dumnezeu*.

O lampă cu șpiridus.

Filip Șchiopu o dzis că cică să nîe mutăm acuma în altă casă, că lui nu-i placie la birtu unge șagem acuma — că-i cu 2 rînduri ca birtu „America” al din Oravița.

Nî-am mutat, și am loat în chirie o sobă — dăstul dă marie. Dziau soba asta aî ducean dă crumpi — și neapcea nîe punie nîeșce păclii și doauă stranîuri pră crumpi și o ducem tarie binie, mulțam lu Dumnedzău.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de economii și credit, societate pe acții „STEUA“ sînt invitați la a

X-a adunare generală ordinară

care să va ține în Román-Petre la **20. Februar st. n. 1908** după amiază la 3 ore în localul institutului.

Obiectele de pertractat sînt:

1. Raportul direcțiunei despre anul de gestiune 1907. 2. Raportul comitetului de supraveghere. 3. Revidarea Bilanțului și Contului Perdere și Profit. 4. Stabilirea dividendei, împărțirea profitului curat și darea absolutului. 5. Alegerea unui membru în direcțiune în locul celui sortat. 6. Eventuale propunerî.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală, sînt provocați în sensul statutelor noastre a-și depune acțiunile lor la cassa institutului nostru, eventual la inst. „Albina“ Sibiu, „Sentinela“ Satul-nou și „Panciovana“ Panciova.

Román-Petre, la 22. Ianuar 1908.

Direcțiunea.

Contul Bilanț.

Activa				Pasiva				
Cassa în număr			19136	40	Capital societar		100000	—
Bon în Giro-Conto la Banca Aust.-Ung.	622	53			Fond de rezervă	20597	35	—
„ la alte institute	1598	38	2220	91	„ special de rezervă	1100	—	—
Cambii în portofoliu			293529	—	„ de penziuni	2100	—	23797
Imprumuturi hipotecare			181874	—	Reescompt			169603
Capital nevărsat			1326	—	Avansuri pe efecte proprii			7000
Efecte publice			14597	—	Depuneri spre fructificare			201503
Acții dela diverse banci			5977	50	Dividende neridicate			102
Losuri			420	—	Interese tranzitorii și diverze conturi creditore			6009
Mobiliar	1252	20		—	Profit transpus	110	34	—
după amortizare de	252	20	1000	—	Profit curat	13915	46	14025
Interese de reescompt anticipate			1960	—				522040
			522040	90				90

Contul Profit și Perdere.

Spese				Venite				
Interese de depuneri			10955	43	Interese de escompt		32553	70
„ „ reescompt			12093	57	„ hipotecare		14675	—
Salare			4183	68	„ de cont curent		119	25
Spese, porto, registre și tipărituri			2523	93	Venite după efecte		567	68
Dare			1891	03	Profit transpus		110	34
Dare după interese de depuneri			1710	14				
Chirie			320	—				
Competință de timbru			70	19				
Amortizare din mobiliar			252	20				
Profit transpus	110	34						
Profit curat	13950	46	14025	80				
			48025	97				48025
								97

Propunerea direcțiunii asupra împărțirii profitului curat pro 1907:

a) 5% dividendă acționarilor	Cor.	1600—
b) 15% fondului de rezervă	„	1863-87
c) 6% tantiemă membrilor direcțiunei	„	745-54
d) 3% „ directorului executiv	„	372-77
e) 3% „ membrilor comitetului de supraveghere	„	372-77
f) 4% „ funcționarilor	„	497-03
g) 2% fondului de penziune	„	248-51
h) 2% supradividendă acționarilor	„	640—
i) 6% interese după acțiunile din emis. II.	„	3749-10
k) Supradotarea fondului de rezervă	„	2784-72
l) „ „ penziune	„	151-49
m) Fondului special de rezervă	„	400—
n) Pentru scopuri filantropice.	„	600—
	Suma Cor.	14025-80

Román-Petre, la 31. Decembre 1907.

Ioanichie Neagoe m. p.
director executiv.

MEMBRII DIRECȚIUNII:

Liviu Popescu m. p.
contabil.

Dr. Alexandru Andressi m. p.

Trifu Jifcu m. p.

Adam Crăciun m. p.

Achim Topal m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere examinînd conturile Bilanț și Profit și Perdere le-am aflat în deplină consonanță cu registrele principale și auxiliare.

Román-Petre, la 23. Ianuar 1908.

Dr. Al. Birescu m. p.
președiate.

P. Stolca m. p.

A. Popoviciu m. p.

P. Crăciun m. p.

S. Jifcu m. p.

8631 sz. tlkvi 1907.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oraviczabányai kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság azonnal hözhírré teszi, hogy Plugarul végrehajthatónak Kerdu György végrehajtást szenvedő elleni 873 kor. 96 fill. tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az oraviczabányai kir. járásbiróság területén fekvő Agadics községi 8 sz. tjkvben A. I. 204 öisz. 8, 1361, 2777, 3054 és 3277 hrsz. alatt foglalt birtokból Kerdu George nevént irt $\frac{2}{4}$ ($\frac{1}{2}$) részére 555 kor. 50 fill., továbbá az ugyanazon tjkvben A. II. 2938 hrsz. a. foglalt Kerdu George adós, Kerdu George adós, Kerdu Ion és Kerdu sz. Ádám Mária nevént irt egész birtoktestre a végr. törv. 156 §-a p. alapján 61 kor., ugyanazon tjkvben † 626 hrsz. egész részletre 80 korona, † 681 hrsz. egész részletre 7 korona, † 823 hrsz. egész részletre 26 korona, † 1327 hrsz. egész részletre 9 korona, † 2450 hrsz. egész részletre 3 korona, † 990 hrsz. egész részletre 20 korona, † 1023 hrsz. szőlőre 24 korona, † 2045 hrsz. egész szőlőre 8 korona kikiáltási áron az 1881. LX. t.-cz. 156 §. a. p., alapján továbbá: az agadicsi 959 sz. tjkvben Kerdu George nevént irt 527 hrsz. részletre 28 korona kikiáltási áron az árverést elrendelte és hogy fentebb megjelölt ingatlan az **1908. évi márczius hó 4-ik** napján d. e. 9 órakor Agadics községében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becserének 10%o vagyis 55 kor. 55 fill., 6 kor. 10 fill., 8 kor. 70 fill., 2 kor. 60 fill., 90 fill., 30 fill., 2 kor., 2 kor. 40 f., 80 f., 2 k. 80 f. készpénzben vagy az 1881. évi LX. tcz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. alatt kelt igazságügyi miniszter rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes papirban a kiküldött kezéhez bánatpénz gyanánt letenni, vagy annak a bíróságnál előleges elhelyezésről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Oraviczabányán a kir. járásbiróság mint tlkvi hatóságnál 1907 évi december hó 17-én.

Kerekes, kir. aljbiró.

„SENTINELA”

**institut de economii și credit
ca societate pe acții
în Satul-nou (Réva-Ujfalú)**

efectuește toate operațiunile de bancu și primește depunerii spre fructificare că **5 $\frac{1}{2}$ %o** interese, plătind institutul și darea de **10%o** după întetese. La cerere se trimit deponenților și cecuri poștali cu cari se trimit bani fără a plăti porto la poșta.

Satul-nou, în 31 Decembrie 1907.

 Direcțiunea.**ALEXA PERIANU**

Cea dintii croitorie modernă în
— ORAVIȚA —

Pentru saizonul de primăvară
Stofe englezești franceze, de prima calitate.

Croii ireproșabil.

Confecționează și tot felul de reverenți preoțești, după cerință în orice fazon.

 Prețuri solide.

Cine dorește să facă o călătorie de plăcere ieftină, bună și iute

**În 6 zile
la America**

(Statele unite, Canada și Argentina), acela să ceară îndrumări în românește dela

Falk și Comp.

(secția românească)

Hamburg

Strada Raboisen 30.

Casa Nr. 288

din Oravița-mont., viz-avis de
negustorul Nic. Pocreanu

 e de vânzare.

A se întreba la proprietarul: notar Mina Nemoianu (Chiuchici) ori la Redacția noastră.

„ORAVICIANA”

**SOȚIETATE PE ACȚII
INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
— ORAVIȚA. —**

Capital social	Cor. 550.000
Fonduri	„ 280.000
Depunerii spre fructificare	„ 1,840.000

Giroconto la Banca austro-ungară. — Ceconto la Cassa de păstrare poștală Nr. 15.625. — Telefon Nr. 29.

Escomtează cambii, acoardă împrumuturi hipotecare și persoanele deocamdată cu 8%o netto.

Primește depunerii spre fructificare cu 4 $\frac{1}{2}$ %o (dela 10.000 cor. însus 5%o), respective după tocmeală.

 Darea o plătește institutul. **Răscumpără gratuit orice fel de cuponi și îndeplinește tot soiul de afaceri de bancă.**

cu geam, dar țărani carii nu și-o pot face astfel, pun în părete alături de ușă, într'o gaură un ochi de sticlă spre a putea vedea din tindă în odaie sau întors. Cerceveaua (ușorul ușii), dacă nu e înaltă „da' cu capul de pragul de sus și vezi pe cel de jos“ (Vorba Românului). La casele cu părății plecați sus înăuntru, nu se poate deschide drept nici ușa, nici ferestrele, ceiace se poate observa nu numai la unele case din sate, ci și în capitale de județe. Prin Banat unii Români, imitând pe compatrioții lor Germani, și-au înjumătățit în orizontal ușa tinzii, astfel închizând partea de jos, vine în tindă destulă lumină, dar nu întră vitele.

25) Mai toți raportorii din județe acuză pe țaran că eara bagă în casă mai multe animale, ceiace cu timpul negreșit că nu se va practica, dupăcum se știe aceasta și despre alte popoare. Îmbunătățirea locuinței sătești. Știu că într'un sat alcătuit din bordeie, anevoe poate ieși cineva din obicei, nici chiar proprietarul, pentrucă o casă deasupra pământului, între bordeiele din pământ, seamănă cu o cioară albă între cele negre. Aici însă este chemată autoritatea a interveni. Terminul pentru disparițiunea tuturor bordeilor să fie cât al unei generațiuni de oameni, pentrucă cel reglementat de cinci ani e prea scurt; ear țiganii dela marginea satelor și mai anevoe pot prefăce bordeiul în casă și lăcși din corturi, niciodată*).

Sint de părere, că Statul mai mult poate ajuta, lumina, și îndemna, decit a sili pe țaranii ca să-și construiască casa în mod mai igienic. Totuși trebuie să recunoaștem înrămurirea bună a Statului în această privință. Regulamentul nostru privitor la această chestiune își va avea și el efectul mai timpuriu ori mai târziu, dacă și autoritățile vor stimula pe țaran cu inima curată, ear nu ca un fel de persecuțiune. Același lucru trebuie să-l facă și proprietarul sau arendașul din comună; ear Direcțiunea serviciului sanitar, pe baza datelor statistice, să dea autorităților a înțelege că e vigilență asupra felului cum se clădesc și întrețin casele țărănești.

Statul să pună o clauză proprietarilor și arendașilor, prin care să fie obligați de a stăruia ca țărani să-și facă case bune.

Concentrarea satelor o cereau pela 1888 medicii primari de Argeș, Prahova și Românați, ceiace cu prea mari greutate se poate realiza. Se știe că împăratul Austro-Ungariei Iosif al II., dăduse poruncă ca satele resirate să fie strânse la un loc, și spre acest scop chiar jandarmii siliau pe oameni ca să clădiască bine, să stăruiască mărăcinele de prin sat și alte asemenea; și totuși se găsesc în Transilvania o mulțime de comune cu casele resirate preste măsură. Deși igiena

* În Moldova se zice bordeiu la o căsă mică, ce nu e vîrită în pământ, dar e acoperită cu pământ, stuf sau draniță și pîci. Bordeiu îi zice culmei, dacă este separată de casa principală.

Sara cînd am vînit acolo — o nîemțoaică nîe arată pră parece un șrof și cică lampu să-l apringem cu șroful ala. Să-ț faci crucie dă dracu...

Pătru și Filip să uită la minie și dau din ochi, — că cică nîemțoaica asta nîe ține dă proșci.

— Apoi aprînge-o dumniăta — dzîșăi baș io, cătră nîemțoaică. Ea să prăfacu, că nu nîe prîcepe — și o ieșit afară. Mă, să pusă în soba noastră o băznă, dă nici gegetu nu țî-l-ai vîdzut. Filip tot aprîngea la feșci — dar mă, dacă n'ai lumănarie, n'ai cie facie...

Pătru, cică iel faltiruri d'ascia n'o mai vîdzut. Io ieșii afară și arătai cu mîna nîemțoaiciei, că să nîe gee lumănarie.

— Nîemțoaica o vînit înluntru, pusă mîna pră șroful ala d'în părece, și d'odată să făcu vegere — ca la genie în biserică, cînd lu Pătru baș i-s'o stîns lula; să ducie la lumănarie aia din părece și vre să-și aprîndă lula, dar n'o putut, că prăstă lumănarie o fost o blucă dă uiagă.

Am vorbit mulce dă toace. Io am încîceptu să mă dăscuț (că dă mult nu m'am uscat obelie) — ș'apoi mă lungii pră păclă. Dzîșăi cătră Filip să stîngă iel lampu. Filip sîrînd într'un picior să dusă la lampă și suflă în ia. Lampu nici nu sîmcie suflarea lu Filip. Ear suflă Filip dar lampu nici nu-i pasă d'ia.

Au ortacie, dar slab măi eșci tu la foi. Filip

condamnă aglomerarea, totuși o adunare mai mare de oameni, o comună mai strînsă, și mare, este totodată și mai puternică și își procură în localitatea lor mai cu înleznire cele necesare pentru viață; pot avea destui meseriași, se pot tăia mai des și vite mari etc.

O tendință de a aduce la cîmpie locuitorii de la munte se vede și în aceia, că Ministrul domeniilor, în ședința camerei dela 8 Martie 1894, declară că scopul legii vinzării de pământ a fost o egalizare a populației, ca cei dela munte, cînd n'au pământ, să populeze valea.

(Va urma)

Economie.

— Tuberculoza animalelor —

de
veterinar Eugen Bihari.

Simptomele tuberculozei nu sînt observabile și de laici. Mai de multeori se ascunde numai în plumină, așa că numai specialistul poate constata înbolnăvirea.

Cînd auzim, că vr'o vacă tușește, sau observăm sînge în lapte, ori cînd laptele devine apăsos, să nu creadă țaranul nostru, că vaca lui e vrăjtită, acestea sînt simptome cardinale ale tuberculozei. Uneori nici nu se ivesc aceste semne exterioare și vaca totuși poate fi atînsă de tuberculosă.

Aici trebuie să ne oprim puțin.

Să răspundem și la întrebarea: de unde și cum să cunoaștem tuberculoza vacilor. Mult s'au bîlbănit învățații cu întrebarea aceasta. Însfîșit vestitul profesor Koch a descoperit serul, care reagează și prin care se poate constata cu siguranță tuberculoza. Este *tuberculinul*. Nu ne permite aici nici spațiul nici timpul să înșirăm la chestionare bacterologice. Să examinem pe scurt valoarea și modul de aplicare al tuberculinului reagent. *Acest serum are efectul, că injectînd cu el o vacă atînsă de tuberculoză, imediat se arată semnele beteșugului, ce se manifestă prin fierbințeli.*

O porție de tuberculin, pentru o vacă, costă la institutul bacterologic în Budapesta 40 fileri. Vacă îmbolnăvită de tuberculoză trebuie astfel înălăturată, și laptele ei nimicit, ca să nu molipsiască și alte vaci, ear prin laptele ei — și pre oameni. (Sîrșit).

Felurimî.

Jakonik, o pasere pîzitor de oi, din familia Cranicului, este folosit de locuitorii Venezuelei ca pîzitor de oi. Se zice că Jakonik orcît de

nu voia să să lasă dă rușinie, și atîta o suflat, că măido io ieșit sufletu...

Pătru tot s'o ris dă iel. So sculat apoi iel — și și iel o suflat în lampă, dă i-or ieșit vîmile pră frunce.

— Dar ducieți-vă dracului lăsați-mă pră minie; să vege, că voi vis proșci.

M'am sculat și io — și mă, și io — am pățit-o, par'că a fost o făcătura, — nici nu i-o pîsut de suflatu nostru. Toț nî-am cucedzat să nîe pucerilie — dar nu nî-am cucedzat să nîe culcăm, că dar dă să aprînge cieva — și măi pră urnă cîne draci poace durmi cu lumănarie ca la priveghiu.

Acuma am vîdzut că Pătru ai om cumince — că iel, vîdz s'o îngrijat și daia, ca să nu să întîmplie vr'o lumină — o tot băgat o cîrpă într'o oală cu apă — că dacă s'ar aprînge cieva, să fie ridza udă la ndămină. O dat Dumniędzău sfîntu și s'o n'vegerat. O vînit și omu, carie vînge dzîua crumpî în duceanu ăsta unge șăgem noi, — și și iel o măi aprîns o lumănarie și o dzîs să plēcăm acruma cu Dumniędzău. Nîmie nu șcie, că noi am strîcat lampu dă nu-l mai poți stîngie, că altcum ni-ar fi globit dă ni-a fi usturat.

Pră sară or vegia și iei că nu pot stîngie lampu — numa noi nu nîe mai întoarciem acolo și așa nu nîe măi pasă dă nîemți aia.

Ilîi Căprariu

mult s'ar îndepărta de turma ce i-se încredințează, totuși seara o află și o conduce întregă acasă.

Ciasornicul cel mai mic din lume îl posedă un american în Cincinnati. Obiectul curios nici n'are în diametru 1/4 Zoll, și cadranul (Zifferblatt) e cam de mărimea unei ținte de planșetă (Reissnagel). Cășcioara e de aur, mecanismul și arătătorul sînt construite din cel mai fin oțel.

CRONICA.

Pentru crearea unei societăți pe acții a Românilor din Bănat, în scopul aranjării moderne a Tipografiei „Progresul“, au început deja să circule prospecte, signate ca fundatori de mai mulți fruntași de-ai noștri din diferite centre.

Pentru săptămîna patimilor e proiectat un mare concert choral-instrumental, ce se va da în biserica catolică din localitate, sub auspiciile directorului Tavi, în beneficiul fondului, din care se va procura orgă nouă în biserica patronată de Societatea căilor ferate.

Învățătorul Pavel Cipu din Jurjova mulțumește și pe calea aceasta doctorului I. Fometescu, care, cum ne scrie, l-a vindecat de o boală grea de rărunchi.

În *Portugalia* cu o sămînție de oameni, înrudiți cu noi Români, s'a înfurișat pe nesimțite o zizanie între oameni, ce a izbucnit într'o mare nenorocire a țării. Niște simbrași, decăzuți, descreați, au omorît pe regele Dom Carlos și pe moștenitorul de Tron. Biata regină s'a azvîrlit, înfiortă, să-și acopere fiul cu Trupul ei. Mulțimea, revoltată de atîta stricăciune omenească, a linchuit pe unii dintre ucigași; i-a sfășiat în bucăți. Eată unde duc moravurile fără frică de Dumnezeu.

Preotul A. Giuca din Ticvaniul-mic, față de știrea apărută în „Drapelul“ de erî, susține și adeverește, cum s'a publicat și în „Progresul“, că, da, și în comuna lor comitetul și sinodul parohial a ridicat salariul inv. la minimalul legal.

Adunarea generală a băncii „*Lucafărul*“ din Verșet a avut loc la 1. Februar c. sub presiunea simpaticului nostru fruntaș I. M. Roșiu, care în covîntul său de deschidere a remarcat fazele norocoase prin care a trecut, și rezultatele frumoase, la cari a ajuns acest așăzămînt de incomparabilă importanță pentru noi Români bănățeni, grație rarului devotament al inimosului director *Dr. Petru Zepeneag*, reales cu entuziasm în fruntea „*Lucafărului*“. Participarea în număr mare a acționarilor din diferite centre d'ale noastre e îmbucurătoare.

Negustorul Alex C. C. din Secaș a dăruit pentru școala primară ort. rom. din sat 50 cor.

La „Internatul Petran“, din Cluj concurs pentru 16 locuri gratuite pentru școlari.

La 11. Februar c. petrecere, cu scop filantropic, la Brad. Suprasolvirile, pentru „Fondul Dr. Iosif Hodosiu“ dela gimnaziul rom. d'acolo se vor cvita și în publicitate.

Mobile nouă și o mașină de cusut de vînzare.

Poșta Redacțiunii.

Dr. O. Br. Viena. Primit. Se va publica.

A. M. Forotic. Se va publica.

Dr. M. Vl. Cernauf. Epistolă urmează.

G. B. Deliblat. Mulțumiri.

Petrovaselo. În numărul viitor.

Maidan. Nu-i pentru foaea noastră.

Poșta Administrațiunii.

Față de unii restanțeri, prea indolenți, sîntem siliți a apuca pe calea legii.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

„SENTINELA”

instituit de economii și credit, societate pe acții în Satul-nou.

CONVOCARE.

P. T. acționari dela „SENTINELA” instituit de economii și credit, ca societate pe acții, se învită prin aceasta la a

XII-a adunare generală ordinară

care se va ține în Satul-nou în **27. Februar 1908** în localul institutului la 3 ore p. m.

Ordinea zilei:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale. 2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere. 3. Stabilirea bilanțului. 4. Absolutorul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere. 5. Împărțirea profitului curat și fixarea dividendelor. 6. Modificarea regulamentului intern. 7. Alegerea a doi membri în direcțiune.

La adunarea generală pot participa numai acei acționari, cari sînt trecuți cu 6 luni mai înainte în registrul de acții și își depun acțiile cu cuponi cu o zi mai înainte de adunare la cassa institutului în Satul-nou, la filială în Sân-Mihaiu, „Steaua” în Petrovasela, „Dunăreana” în T.-Cuvin, „Panciovana” în Panciova, „Luceafărul” în Verșeț, „Timișiana” în Timișoara, „Lugoșana” în Lugoj, „Albina” în Sibiu, „Crișana” în Brad, „Victoria” în Arad și Nicolae Fabian în Beiuș.

Dacă numărul acționarilor și al acțiilor depuse nu vor fi de ajuns pentru deciziuni valide, adunarea generală se va ține în **6 Marte 1908** la locul și ora indicată, conform §-lui 22 din statute.

Satul-nou (Réva-Ujfalú), în 29 Ianuar 1908.

DIRECȚIUNEA.

Activa		Contul bilanțului pe anul 1907.		Pasiva	
Cassa în număr	- - - - -	42786	45	Capital de acții 3400 bucăți à 100 coroane	- - - - - 340000
Bonuri în Giro-Conto la banca a.-u.	635.50			Fond de rezervă	20000.00
la cassa de păstr. poștală r. u.	410.30			Fond de rezervă disp. pentru eventuale pierderi	2184.04
la alte bănci	99.94	1145	74	Fond de penziune	8575.52
Efecte: publice	126972.25			Fond cultural filantropic	1375.52
interesele curente	2452.50			Depuneri	- - - - -
acții dela diverse bănci	17660.00	147084	75	Reescompt	- - - - -
Escompt	- - - - -	1166628	65	Imprumuturi hipotecare cedate	- - - - -
Imprumuturi hipotecare	- - - - -	497821	-	Deposit de cassa	8824.45
Avans pe marfă	- - - - -	1550	-	Cauțiuni	13182.18
Lombard	- - - - -	834	-	Dividendă neridicată	272.00
Cont-curent	- - - - -	2739	91	Interese după Em. II neridicate	332.99
Efecte de cauțiune	- - - - -	13182	18	Interese transitoare anticipate	14850.53
Casele proprii: în Satul-nou sub numărul 814	4800.00	8200	-	Creditori	86624.69
în Sân-Mihaiu sub numărul 50	3400.00			Contul centralei la filială	261013.73
Mobilier	2816.00	2534	40	Profit transpus din anul 1906	1239.86
10% amortizare	281.60			Profit net în anul 1907	38552.31
Interese restante	- - - - -	2957	01		
Debitori	- - - - -	3505	43		
Contul filialei la centrală	- - - - -	261013	73		
Capital nevărsat	- - - - -	43436	28		
		2195419	53		2195419 53

Eșite		Contul profitului și al pierderilor pe anul 1907.		Întrate	
Interese după depuneri	24750.16			Interese de escompt	109942.10
Interese de reescompt	44868.72			hipotecare	36479.37
Interese după impr. hip. cedate	15750.60			după avans pe marfă	1885.67
Interese de cont-curent	893.54	86263	02	de lombard	103.19
Contribuție directă	4060.05			Diverse și venitul efectelor proprii scutite de contribuție	990.00
„ comună	1033.23			Alte venituri și proviziuni	2141.76
Contr. după int. de depuneri	2451.69	7544	97	Profit transpus din anul 1906	1239.86
Spese (încălzit, luminat, tipăr., cărți, etc.)	- - - - -	6786	26		
Porto poștal	- - - - -	1162	61		
Salar și relut de cortel	- - - - -	10063	89		
Amortizări	- - - - -	551	60		
Compet. de timbru și mandate de plătire	- - - - -	307	45		
Marce de prezență	- - - - -	260	-		
Chirie	- - - - -	49	98		
Profit transpus din anul 1906	1239.86				
Profit net în anul 1907	38552.31	39792	17		
		152781	95		152781 95

Satul-nou, 31 Decembrie 1907.

P. Stoica m. p.
director executiv.

Romu Popp m. p.
contabil.

Marcu m. p.
secretar.

DIRECȚIUNEA:

St. Popa m. p. I. Neagoe m. p. Damian Popescu m. p. St. Negru m. p. Dr. A. Birescu m. p. Zs. Gaspar m. p. G. Ortopan m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină ordine și corecte.

Satul-nou, 30 Ianuar 1908.

Ioan Gaspar m. p. prezident

Trifon Miclea m. p.

Dr. Alexandru Andressi m. p.

Ilie Bojin m. p.